

Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalık Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalık Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18532>

Özet

Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalık Ölçeği (ÇMFÖ), bireylerin dijital ortamlarda kişisel verilerinin korunmasına yönelik sahip oldukları farkındalık düzeylerini ve tutumlarını nicel olarak belirlemek amacıyla geliştirilmiş öz bildirim temelli bir **psikometrik** araçtır. Ölçek, özellikle sosyal medya, e-ticaret ve genel internet kullanımında ortaya çıkan **çevrimiçi mahremiyet** risklerine karşı kullanıcıların ne kadar bilinçli olduklarını ölçmeyi hedefler. Korkmaz, Vergili ve Karadağ (2021) tarafından yürütülen bu geliştirme çalışması, Türkiye'deki kullanıcıların dijital güvenlik ve gizlilik algılarının değerlendirilmesini için güvenilir ve geçerli bir araç sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Çevrimiçi Mahremiyet, Farkındalık, Kişisel Veri, **Psikometri**, Ölçek Geliştirme, Dijital Güvenlik, Gizlilik.

Yazarlar

Özgen Korkmaz, Mehmet Vergili, Emre Karadağ.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, bireylerin dijital platformlarda ve internet kullanımında **kişisel verilerin** toplanması, saklanması ve paylaşılması süreçlerine dair gösterdikleri farkındalık düzeyini standart ve nicel bir biçimde ölçmektir. Geliştiriciler, bu ölçek aracılığıyla e-ticaretçilerin ve araştırmacıların, bireylerin mahremiyet bilincini artırmaya yönelik hazırlanan müdahale programlarının etkinliğini değerlendirmelerine olanak sağlamayı amaçlamıştır.

Bu ölçek, aynı zamanda, kullanıcıların çevrimiçi ortamlarda proaktif olarak koruyucu davranışlar sergileme eğilimlerini ve bu davranışların altında yatan bilişsel süreçleri anlamada önemli bir rol oynamaktadır. Çalışma, Türkiye bağlamında çevrimiçi mahremiyet algısının geçerli ve güvenilir bir şekilde inceleyebilecek özgün bir ölçme aracına olan ihtiyacı gidermiştir.

Yapı

Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalık Ölçeği, bireyin çevrimiçi ortamlarda kişisel bilgileri üzerindeki kontrolünü, risk algısını ve koruyucu davranışlarını içeren çok boyutlu bir yapıyı ölçmektedir. Bu yapı, sadece teknik okuryazarlık düzeyini değil, aynı zamanda etik ve yasal sorumluluklara yönelik bilinç seviyesini de kapsar. Ölçek, bireyin dijital ayak izini yönetme ve mahremiyet ihlallerini önleme becerilerini yansıtan temel bileşenlere odaklanır.

Ölçeğin kuramsal yapısı, genellikle üç ana bileşen etrafında şekillenir: 1) Veri Paylaşımına Yönelik Tutum ve Risk Algısı, 2) Güvenlik ve Gizlilik Ayarları Kullanma Bilinci, ve 3) Çevrimiçi Davranışların Uzun Vadeli Sonuçları Öngörme Yeteneği. Bu bileşenler, mahremiyet farkındalığının kapsamlı bir değerlendirilmesini sağlar.

Geçerlilik

Ölçeğin geliştirilme çalışmasında (Korkmaz vd., 2021), yapı geçerliliğini kanıtlamak amacıyla hem Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) hem de Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yöntemleri kullanılmıştır. AFA, maddelerin altında yatan faktör yapısını ortaya çıkarırken, DFA bu kuramsal yapının veri ile uyumunu test etmiştir. Bu analizler, ölçeğin teorik olarak beklenen boyutlar altında toplandığını doğrulamıştır.

Kapsam geçerliliği, alanında uzman akademisyen ve araştırmacıların görüşlerine başvurularak sağlanmıştır. Ayrıca, ölçüt bağımlı **geçerlilik** çalışmaları kapsamında, ölçeğin bilinen diğer dijital okuryazarlık veya güvenlik ölçekleri ile beklenen düzeyde korelasyon gösterip göstermediği incelenmiştir. Orijinal kaynakta spesifik katsayılar belirtilmese de, makale geçerlilik çalışmaları yapıldığını ifade etmektedir.

Güvenilirlik

Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalık Ölçeği'nin iç tutarlılık **güvenirliği**, Cronbach Alfa katsayısı hesaplanarak değerlendirilmiştir. Geliştirme makalesinde, ölçek maddelerinin aynı yapıya tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösteren yüksek bir iç tutarlılık katsayısı bildirilmiştir (genellikle 0.70 üzerinde). Yüksek katsayılar, ölçeğin farklı maddelerinin aynı kuramsal yapıya ölçme konusunda uyumlu olduğunu gösterir.

Kararlılık güvenirliliği (test-tekrar test), ölçeğin zaman içinde tutarlı sonuçlar üretme yeteneğini incelemek amacıyla da kullanılmış olabilir. Bu tür bir çalışma, ölçeğin bir bireyin mahremiyet farkındalığındaki kalıcı farklılıklarla doğru bir şekilde yansıtıldığını ve rastgele ölçüm hatalarından etkilenmediğini destekler niteliktedir.

Faktör Analizi

Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde, maddelerin yapısal bütünlüğünü ve boyutluluğunu belirlemek için **Faktör Analizi** uygulanmıştır. Analizler, ölçeğin çevrimiçi mahremiyet farkındalığını temsil eden birden fazla alt faktöre sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu alt faktörler, bireylerin mahremiyet konusundaki bilişsel ve davranışsal yönlerini ayrıştırmaya yardımcı olur.

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) sonuçları, elde edilen faktör yapısının iyi bir model uyumu gösterdiğini kanıtlamıştır. Bu, ÇMFÖ'nün kuramsal olarak öngörülen boyutlarıyla tutarlı

olduğunu ve bilimsel araştırmalarda kullanılabilecek sağlam bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Ölçme Aracı

Test Type: Geliştirme tipi bir ölçek olup, bireylerin çevrimiçi mahremiyet farkındalığına yönelik tutum ve algılarının ölçen öz bildirim (self-report) aracıdır.

Format: Orijinal makalede spesifik derecelendirme formatı belirtilmemiştir, ancak bu tür psikolojik ölçekler genellikle 5'li veya 7'li Likert tipi derecelendirme kullanır.

Language Available: Türkçe.

Population Group: Yetişkin ve ergen popülasyonlar, özellikle internet kullanıcıları ve yükseköğretim öğrencileri.

Age Group: Genellikle 18 yaş ve üzeri yetişkinler.

Population Details: Ölçeğin geliştirme ve geçerlilik çalışmaları Türkiye'deki üniversite öğrencileri veya genel internet kullanıcıları örneklemini üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Methodology: Bireysel olarak kağıt-kalem veya çevrimiçi anket formatında uygulanabilir. Uygulama süresi, maddelerin sayısına bağlı olarak genellikle 10-15 dakikaya akmamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Dijital Okuryazarlık, Gizlilik Algısı, Çevrimiçi Davranış, Psikometrik Özellikler, Güvenirlik, Geçerlilik.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Orijinal kaynakta belirtilmemiştir.

Affiliation Email addresses: ozgenkorkmaz@gmail.com (Sorumlu Yazar)

Correspondence Address: Orijinal kaynakta belirtilmemiştir.

Şinler, Ücret ve Test Yolu

Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalık Ölçeği, 2021 yılında Korkmaz, Vergili ve Karadağ tarafından yayınlanmıştır. Ölçeğin akademik ve araştırma amaçlı kullanımı için genellikle orijinal makaleye usulüne uygun atıf yapılması gerekmektedir. Ticari amaçlı kullanımlar veya ölçeğin tam metnine erişim için sorumlu yazar Özgen Korkmaz ile doğrudan iletişime geçilmesi tavsiye

edilir.

Sorumlu Yazar İletişim: ozgenkorkmaz@gmail.com

Makalenin orijinal PDF'i buradan indirilebilir: [cevrimici-mahremiyet-farkindalik-olceginin-gelistirilmesi-guvenirlilik-ve-gecerlilik-calismasi-toad.pdf](#)

Referanslar

Korkmaz, Ö., Vergili, M. & Karadağ, E. (2021). Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalık Ölçeğinin geliştirilmesi: Güvenirlilik ve geçerlilik çalışması. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 297-311. Makaleye DergiPark üzerinden erişim sağlanabilir: dergipark.org.tr.

Çevrimiçi Mahremiyet Farkındalık Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçek maddeleri, geliştirme çalışmasının tam metni olan Korkmaz, Vergili ve Karadağ (2021) referansında yer almaktadır. Maddeler ve puanlama talimatları için okuyucuların orijinal bilimsel makaleye başvurmaları gerekmektedir.